

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.— „
četrt leta . . . 2:50 „
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petlet-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petlet-vrste,
če se tiska enkrat . . . 16 h
„ „ dvakrat . . . 14 „
„ „ trikrat . . . 12 „
za nadaljnja izvršenja od petlet-vrste po 10 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide dne 23. avgusta 1918.

I. D.:

„Učiteljski Tovariš“ — dnevnik.

Časopisje delimo lahko po času nje-ga izhajanja v polletno, četrtletno, mesečno, štirinajstdnevno, tedensko ali dnevno in tako postaja tudi njega vsebina od najstrožje znanstvene pri polletnih do mesečnih, ilustrovanih listov in strokovnih stanovskih od mesečnika do tednika in popularne politične vsebine od tednika do dnevnika, ki doseže svojo popolnost celo s trikratno dnevno izdajo: jutranjo zgolj informativno, opoldansko gospodarskega značaja in večerno informativno polemiko-popularnejšo. Izhajanje se ravna vedno tudi po krogu, ki mu je list namenjen in obsegu, v kolikem je razširjen.

V razpravi je vprašanje, da se „Učiteljski Tovariš“ preosnuje v dnevnik!

Stanovsko in strokovno časopisje se z dnevnimi vprašanji oz. dogodki peča le v toliko, v kolikor se ti dnevi dogodki tičejo dotičnega stanu ali dotične stroke.

Pojavila so se glede našega stanovskega glasila najrazličnejša vprašanja in najrazličnejše pritožbe: nekteri ga hočejo imeti kot strogo pedagoški list, drugi ga zahtevajo kot informativni politični list, tretji kot stanovsko polemičen list; nekaterim je predrag, ker ga primerjajo in presojajo celo po političnem dnevniku itd., najrazličnejše ugovore in nasvete smo že slišali ob priliki zborovanj, ko se je podajala bilanca našega tiska.

Predvsem je stanovsko in strokovno časopisje namenjeno samo gotovemu krogu interesiranih ljudi, torej mora biti tudi cena listu preračunana vsekakor po številu odjemalcev in krogu interesentov. Stanovsko časopisje nam je neobhodno potrebno, posebno za pomembnejše in važnejše stanove v narodu, ker politični dnevniki ne morejo z isto natančnostjo in podrobno reševati vprašanja posameznih stanov, kakor je to potrebno. Splošno časopisje nikakor ne more zastopati obširneje posameznih interesnih skupin, zato se mora tudi izločiti vprašanja teh interesnih skupin v posebno — stanovsko časopisje.

Ze iz tega sledi, da stanovska glasila niso namenjena širši javnosti in je napačno misliti in računati z odjemalci in širjenje ter zainteresiranje javnosti za sta-

novske interese potom stanovskega glasila, ker je tako razširjenje lista bolj prisiljeno in umetno, ter nima prave veljave. Rekli smo že, da se stanovsko časopisje peča s splošnimi dnevnimi vprašanji le v toliko, kolikor dnevni dogodki zadevajo stan in njega interese in delovanje in mu dajejo v prvi vrsti inicijativo za delo in gibanje.

Vzdrževanje stanovskih listov ni malenkostna stvar, posebno pri naših majhah razmerah, če je krog odjemalcev majhen, in če se vsi interesi ne zanimajo za časopis tako, kakor bi se morali.

Za noben stan pa ni tako potreben stanovski list kakor za učiteljski, ki mora za enotnost postopanja v smislu programa vedno dobivati direktivo in inicijativo, ker stoji vedno v delu in aktivni. Če bi učiteljstvo ne imelo svojega stanovskega glasila, tedaj bi moralo v posameznih slučajih posegati v dnevno časopisje in dajati tam direktivo v posameznih slučajih; često so take zadeve popolnoma interna stanovska stvar; tudi vseh dnevnikov učiteljstvo ne more naročiti; zediniti se za en dnevnik, bi bilo težko, ker so naši dnevniki povsem strankina glasila; tako bi ostal en del stanu vedno neorientiran, in vladala bi neenotnost in disorientacija, marsikatera za nas najvažnejša vprašanja bi prešla preko nas.

V prvi vrsti se stanovski listi ponajveč naslanjajo na organizacijo stanu, ki jo pa tudi sami krepi in poživljajo. Često propadajo stanovska glasila z indiferentnostjo in v indolenci stanovske zavednosti; nasprotno se pa često dvigajo s konkurenco — nemalokrat pa z razkosnostjo in strankarstvom propadejo vsa in ostane stan brez njih.

Uredništvo pride pri stanovskem časopisu posebno s tega stališča v poštev da ga mora voditi urednik, ki ni samo tehniško in žurnalističko dobro izvežban, temveč da je poleg dnevnih vprašanj in tehnike tudi posebno dobro verziran v stanovskih in strokovnih vprašanjih, ker stopajo ista v ospredje.

Napačno je tudi mnenje, da zadošča komu samo čitanje stanovskega časopisa, temveč je za dnevna vprašanja in orientacijo javnih dnevnih vprašanj neobhodno potrebno čitanje še najmanj enega dnevnika.

Predvsem pa moramo zavrniti mnenje, da je „Učiteljski Tovariš“ namenjen ljudskim krogom, da bi postal politična tribuna učiteljstva med ljudstvom. To je krivo mnenje, ker učiteljstvu je nujno po-

treben „Učit. Tov.“ kot stanovsko-politiška tribuna za stan. Ljudski list, do katerega bi pa imelo učiteljstvo vedno nepristrano pristop in svojega zagovornika, bi pa morali šele osnovati — poleg „Učiteljskega Tovariša“.

„Učiteljski Tovariš“ je stanovsko-politiški list, torej se ima v prvi vrsti pečati z vsemi stanovskimi vprašanji in to notranjimi in splošnimi ter s političnimi, t. j. stanovskimi in strokovnimi vprašanji z ozirom na politično življenje in stranke, kako propagirati svoje ideje, stališče in program ter ga s pomočjo politike uveljaviti v zakonodaji, kar je vedno višek smotra; premotrivati mora vsa javna vprašanja z ozirom na to, kake vplive imajo ista na naša ožja stremiljenja ali kako jih izrabiti v njih prid. „Učit. Tov.“ ima namen stanovska in stanovsko-politiška vprašanja koncentrirati in jih izkristalizirati, preden jih stan kot dozorela izroči za javnost.

Kadar so naša načela in mnenja izkristalizirana, je treba stopiti izven stanovskega kroga v širši dnevno politični list, med ljudstvo in v javnost. Ne smemo misliti, ko se prodre s posameznimi idejami v stanovskih vrstah, da je s tem že končana naša pravda, in da se mora sedaj javnost sama zainteresirati za naše zahteve. Sami moramo nastopiti nazunaj, ko smo prodrli z idejami v stanovskih vrstah — javno mnenje moramo pridobiti za svoje zahteve!

Koliko dobrih idej je ostalo nerealizovanih, ker smo se ogibali javnosti in smo delovali za ideje le v stanovskem krogu. In temu je seveda tudi kriva nemala nenaklonjenost javnega časopisja do učiteljstva.

Pridobiti pa moramo javno mnenje za svoje namene ter ustvariti tudi tem namenom prijazno javno mnenje v narodu!

Učiteljstvo ni osamosvojilo do danes svojega dela, zato ni igralo nobene političske vloge v narodu, ker je hlapčevalo političnim strankam na vseh poljih. Poudarjamo, da ne hlepi učiteljstvo kot stan po kaki nadvladi, da bi bilo stan nad stanovi v narodu, da bi si hotelo prisvajati kakih predpravil v narodu; hoče le priznanja svojega dela in stoji sicer na popolnoma demokratičnem temelju ravnopravnosti in upravičenosti vseh stanov v vseh ozirih in poljih. Časopisje in žurnalistika je prvo, pri katerem mora osvojiti svoje delo in po tej poti bo prišlo do političke osamosvojitve, samostojnosti in svobode ter sebi prijaznega javnega mnenja. Na kul-

turnih in političnih poljih je učiteljstvo povsod sodelništvo, pri vseh političnih dnevnih so povsem sodelniki tudi učitelji, a vkljub temu je uspeh učiteljstvu naklonjene politike enak — ničli. Učiteljstvo je osamosvojilo svoje delo edino-le na stanovskem in šolskem polju, na drugih poljih pa še hlapčuje — posebno v žurnalistiki. Potreba bo tudi tu zasnovati organizovan načrt osamosvojitve in vsvariti forum, kamor moramo sebi v korist pritegniti vse sile.

Kakor pridobi dober govornik s svojim govorom in njega sugestivno močjo „javno mnenje“ vseh navzočih za-se, tako ima časopis tudi sugestivno moč, da napravi „javno mnenje“ svojemu mnenju enako, kakor ideji prijazno ali neprijazno, nasprotno. In uprav zaradi „javnega mnenja“ je časopis velesila; potom njega zmagajo posamezne ideje. S tega vidika se nam vidi ključ po „Učit. Tov.“ kot dnevniku razumljiv: „javno mnenje“ bi radi pridobili za ideje in namene, ki jih zastopa. Radi bi imeli tribuno, s katero bi dan na dan, neprenehoma in neprestano napravljali v javnosti „javno mnenje“ prijazno tem idejam in našim smotrom, dokler bi ne zmagali. Pravilna je ta pot!

Današnji dnevniki so pri nas strankarski in so slabo izkazali v preteklosti zmožnost zasledovati te cilje! Potreba bi bilo za to move tribune, ki bi ne služila sebično nadvladi nobenega stanu in nikakoli politični stranki ali kliki in ki bi dvigala ves jugoslovanski narod v političnem, socialnem, gospodarskem in kulturnem oziru; potreba bi bilo neodvisnega političnega jugoslovanskega dnevnika v slovenskem jeziku, ki bi bil zgolj informativen z ozirom na vsa javna, politična in tudi domača in krajevna vprašanja, v katero svrhu bi se družili krog njega in ki bi zastopal nam prijazno javno mnenje ter deloval za nesebično povzdigo naroda ter kritično presojo vseh vprašanj. Tak list bi imel smisel, razširiti se med ljudstvo, ki bi zastopal nam prijazno javno mnenje in naroda nesebično korist.

Preden se pa odločimo za preosnovo „Učit. Tov.“ v dnevnik, pa se vprašamo: Ali ima „Učit. Tov.“ pravico, da se preosnuje pod tem imenom v dnevnik če postane splošni politični list; ali ima dovolj odjemalcev, da bi ne bil predrag, če se kot stanovsko — politični list preosnuje v dnevnik, ker mi računati in nima smisla ga kot takega razširiti v javnosti; ali naj se v prvem slučaju osnuje potem nov stanovsko-politiški list?

LISTEK.

Še par odlomkov

iz brošure »O šolski reformi«.

Spisal dr. Lončar — 1908.

Vse šolstvo je en sistem: »Temeljno napako zakrive oni, ki presnavljajo samo to ali ono stopnjo šolstva, dostikrat brez vsakega ozira na celoto.«

Skupno delovanje vsega učiteljstva: »Naš dosedanji greh je, da hodi učiteljstvo, pri nas ljudskošolsko in srednješolsko, preveč svoja pota, ker se ne zaveda enotnosti šolstva in s tem enotnosti svojih interesov.«

Temeljna načela: »Pri šolski reformi — kakor pri vsaki drugi — je treba določiti najprej načela, temeljne misli, po katerih naj se preustroji šolstvo.

Ko vemo, kaj hočemo, potem najdemo tudi pota, ki vodijo do cilja.«

Državna vzgoja: »Državna vzgoja degradira šolstvo na politično dekló, da bi morala biti po svojem bistvu kulturna naprava in prav ničesar drugega.«

Sistem strokovnih učiteljev: »Sistem strokovnih učiteljev, kakor jih imamo danes, ni škodljiv samo vzgoji, marveč tudi splošni izobrazbi, ki naj jo podaja srednja šola. — Deluje jako slabo tudi na zdravje učiteljstva. Dandand, leto za letom se peča strokovni učitelj vedno z isto stvarino. Ta enoličnost mora vplivati kvarno na njegov duševni stan, posebno če pomislimo še na korekture.«

Avtonomija šole: »Kar se tiče ravnateljstva, naj v tem oziru dobi srednja šola svojo avtonomijo, kakor jo že ima visoka šola glede rektorjev. Ravnatelj naj se voli od vsega učiteljskega zbora po starosti. Ravnateljsko leto naj bi bilo nekako

časno leto, v katerem bi dotični učitelj prost vsega pouka vodil administrativne posle, učiteljsko knjižnico, uvažal mlajše učitelje v pouk in vzdrževal red zavoda.«

»Kaj je z žensko izobrazbo in vzgojo?« »Predvsem se obračam proti dvojni morali, ki je posledica današnjih gospodarskih in kulturnih razmer. Največji lahkoživci pripovedujejo z največjo resnostjo, da je poklic žene materinstvo. Vprašam: Zakaj se z isto resnostjo ne pripoveduje dečkom, da je njih poklic očetovstvo.« itd. —

Avtonomija učiteljstva: »Šolske nadzornike si voli učiteljstvo samo izmed sebe za določeno dobo. Ti nadzorniki niso uradniki, marveč to naj bi bil častni posel kot izraz zaupanja in spoštovanja. Njih naloga je samo pedagoško-didaktična brez vseh administrativnih opravil. Za svoje poslovanje so odgovorni učiteljstvu, ki na svojih konferencah presoja njih delo. Šolski nadzorniki naj bi bili duševni vodje in svetovalci, nekakšna avtokratika

učiteljstva. Oni naj kot načelniki pedagoških komisij pazijo, da se izvršujejo sklepi učiteljskih konferenc.«

Kvalifikacija in avanziranje: »Kvalifikacija šolskega nadzornika je javna, učitelj se sme v slučaju potrebe zagovarjati. Avanziranje bodi avtomatično po službenih letih in zmožnostih. Službeni red (pragmatika) in disciplinarni red odgovarjaj modernemu naziranju o pravicah in dolžnostih.«

V zadnjem »Tovarišu« smo že citirali nekaj odlomkov iz dr. Lončarjeve brošure »O šolski reformi«.

Kdor je čital iste in današnje, vidi, da ista obsega najmoderneje nazore o reformi šolstva.

Brošuro je naročiti v »Učiteljski tiskarni«. Izvod stane 50 vin., po pošti 60 vin. in se lahko pošlje tudi v znakmah.